

sina fem liv

Jodie Foster hade fått göra den film om sin professionella anmoder som hon drömmer om. Men – hur trolig hon än tycker att Jodie är – projektet stupade på juridiska problem, tillkännager Leni. Jodie kan visst göra film, men inte sanktionerad av Leni.

Herbert von Karajan fick yrkesförbud efter andra världskrigets slut, men när det var över var han genast tillbaka på världens konsertscener. Han blev världens obestridde Maestro. Gemene man köpte hans samling-cd *Adagio*. Leni Riefenstahl fick dock aldrig åter utöva sitt yrke.

Lönade sig bestraffningen, eller gick världen miste om ett filmgeni? När andra världskriget nu ligger 55 år tillbaka i tiden verkar pendeln svänga åt Lenis håll. Hon är amazonrottningen i Anna-Maria Sigmunds bok från 1998 om ledande nazistkvinnor (vår egen Carin Göring finns med i samma samling).

Skulle ha velat emigrera

Frågorna vid presskonferensen i Frankfurt var respektfulla – många journalister visade ett större intresse för hennes konst, och optimistiskt nog för hennes framtid, än för hennes tid med Hitler. Det var snarast rörande när Riefenstahl, genomgående på tyska, besvarade frågan om huruvida hon förbannade den dag när hon mötte Hitler och önskade att hon hade flyttat till USA.

"Naturligt", svarade hon, och på bruten engelska: "I wish I would have done this."

Leni Riefenstahl har triumferat med vilans makt, om parafrazen tillåts. Det står utom tvivel att hennes moraliska integritet är tveklagt, men Leni är ingen Lolita. Huruvida Leni är ondska förkroppsligad lär vi inte få veta trots bildbiografi och presskonferenser. Kanske är det dock kännetecknande för Lenis återfödelse i hemlandet att Alice Schwarzer, Tysklands feminist nummer ett, för inte länge sedan publicerade en biografi av Führers gunstling.

Hur otillfredsställande det än må vara, Leni Riefenstahl har med sin yrkeskicklighet påverkat Tyskland och andra länder: hennes fem liv har lämnat tydliga spår. Hennes plats i det nya filmmuseet i Berlin är given.

ELISABETH BRAW RICCI

denna dansös, skådespelerska, regissör, doku-

svarar filmaren utan att tveka: när hon anklagades för att ha använt zigenare ur ett koncentrationsläger i en av sina filmer. För det första var de med frivilligt, för det andra var det inget koncentrationsläger utan ett läger där de bodde frivilligt. En del av dem hade hon blivit kamrat med och har kvar tackbrev från dem.

"So procent av vad som sägs om mig stämmer inte", säger Riefenstahl. Världen hade kunnat lära känna Leni om

KRÖNIKA

Myten om Schweiz grundare

"Numera är kunskapen i Sverige om urschweizarnas förment svenska ursprung utplånad"

Svenskars uppfattning om Sveriges betydelse i världen har understundom nått groteska dimensioner. På 1600-talet beskrev Olof Rudbeck Sverige som alla kulturursprung och under epoken Palme utträdde Sverige som världens sista instans i moralfrågor.

Under lång tid var det också en utbredd uppfattning här i landet att svenskar hade grundat Schweiz. I det fallet var vi svenskar dock inte ensamma om vår syn på sakens tillstånd. Den var även omhulad i centrala delar av Schweiz, där den faktiskt ännu lever.

Från turistbyrån i den lilla byn Meiringen i Haslital i Berner Oberland får jag med mig ett informationsblad om traktens historia. Där refereras till en schweizisk krönika från slutet av 1400-talet som berättar om en forntida hungersnöd i norr.

ENLIGT KRÖNIKAN beordrade kung Cisbertus av Sverige då var tionde man att ta med sig familjen och emigrera. Sammanlagt 6 000 stora stridbara karlar med kvinnor och barn tvingades ge sig av. De slog sig så småningom ned i det schweiziska hjärtlandet i trakterna av Vierwaldstättersjön där det så kallade Edsforbundet – den försvarspakt som historiska skriven har gjort till den schweiziska statens ursprung – ingicks.

Dalen där de nordiska immigranterna slog sig ned namngavs enligt krönikan efter sin gamla hembygd. De kallades den för Hasnidalen, vilket så småningom förvandlades till det nuvarande namnet "Haslidalen".

Vem som har författat krönikan, när händelsen ägde rum, vem kung Cisbertus var och var Hasnis läg i Sverige är höljt i dunkel. Det är svårt att föränka denna legend i någon historisk verklighet. Det hindrar dock inte att den har utgjort historiskt allmångods i både Schweiz och Sverige sedan senmedeltiden.

Gustav Vasa refererade till den och sonsonen Gustav II Adolf hänvisade till svenskars och schweizares förment gemensamma

ursprung, då han försökte vinna schweizarna som allierade under 30-åriga kriget.

Mot slutet av 1700-talet, då Schweiz började bli turistresmål och nationalromantiken bröt fram, utövade den gamla svenska ursprungslegenden en oemotståndlig dragningskraft på författare och historiskrivare. Schiller refererar till den i dramat Wilhelm Tell och i Sverige skrevs ett par långa avhandlingar på latin om saken, bland annat en från 1828 som tillskrivs Erik Gustaf Geijer.

Det gjordes stora ansträngningar att bevisa det svenska grundandet av Schweiz. Man pekade till exempel på likheterna mellan de latinska namnen för Schweiz – Suecia – och för Sverige – Suecia.

PÅ 1840-TALET reste kyrkoherden Axel Emanuel Holmberg till Haslital för att på ort och ställe studera schweizarnas förment svenska härstamning. Så gott som alla där kände till sitt svenska ursprung, kunde han rapportera. Namnet Haslis ursprung ansåg han sig kunna härleda till Hasle i Västergötland.

Knappt tio år senare dök Fredrika Bremer upp i Haslital och tyckte sig se genuina svenska folkkaraktärsdrag hos traktens befolkning, som till exempel att den "älskade frihet över allt annat". En annan svensk som för till Haslital var August Strindberg. Han var där i november 1886 med kamera och anteckningsblock för att göra reportage för Ny illustrerad tidning.

Numera är kunskapen i Sverige om urschweizarnas förment svenska ursprung utplånad. Något annorlunda ser det ut i Schweiz där Schillers drama Wilhelm Tell alljämt ingår i skolundervisningen och man kan få skriftlig information om legenden på turistbyrån i Haslidalens huvudort Meiringen.

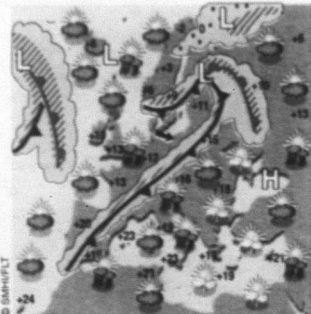

AXEL ODELBERG

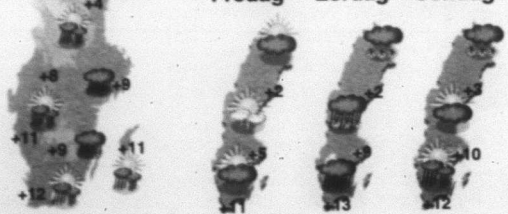
Sverige i dag

En front med regn sträcker sig över södra Svealand. Söder om fronten blir det blåsig med en del skurar. Norr om fronten mest uppehåll.

Europa i dag

Fredag Lördag Söndag

TV i kväll torsdag 26 oktober

SVT1

18.00–19.00 Boilbompa
18.01 Chupans tridgård (R)
18.45 Lilla Aktuellt
19.00 Vera
19.40 P.S.
19.55 Vera, forts
20.00 Rederiet
20.45 Lilla Magasinet
21.00–22.00 Aktuellt
21.30 A-ekonomi
21.40 Sportnytt
21.55 Aktuellt
22.00 Pistvakt
22.30 Race
23.00 Existens-teve (R)
23.30–0.00 Sajter XL

SVT2

18.00 Aktuellt
18.15 Go'kväll
18.10 Regionala nyheter
19.30 Rapport
20.00 30 år har gått, kamrat
20.55 Radiohjälpen: Världens Barn
21.00 Uppåt väggarna
21.30 Veronica
21.55 Kärlek i Europa
22.00 Regionala nyheter
22.10 Mediemagasinet
22.40 Ung dokumentär 2000
22.55 Leder och stämband
23.00 Nyheter från SVT24
23.10 Nova (R)
23.40–0.10 Norra magasinet (R)

TV3

18.50 TV3 Direkt
19.00 Vita lögner
19.30 Baren
20.00 Förhäkad
20.55 TV3 Direkt
21.00 Efterlyst
22.00 Folkhemmet
23.00 TV3 Direkt
23.10 TV3 Sport
23.20 Baren (R)
23.50 Våra värsta år
0.20 I nöd och lust
0.50 Brottsplats Los Angeles
1.20 Walker, Texas Ranger
2.15 Street Justice
3.10 TJ Hooker
4.05–4.35 I nöd och lust (R)

TV4

17.50–19.00 Nyhetstimmen
18.05 Nyhetsnyheterna
18.10 Lokala nyheter
18.25 Vädret
18.30 Nyheterna

18.50 Ekonominyheterna
19.00 Musik-Jopardy!
19.30 Nya tider
20.00 Kalla fakta
21.00 Providence
21.35 Providence, forts
22.00 Nyheterna
22.15 Lokala nyheter
22.25 Sporten
22.45 South Park
23.15 Parlamentet
23.45 Millennium (R)
0.30 First wave (R)
1.20 Arkiv X (R)
2.10–2.40 M.A.S.H. (R)

Kanal 5

18.00 Chueless
18.30 Spin City (R)
19.00 Vänner (R)
19.30 Big Brother
20.00 Big Brother Adam
21.00 Brottsväg
22.00 Tredje skiftet
22.55 Big Brother (R)

TV8

Börsnyheter från Finans-
tidningen sänds varje timme
mellan 8.50 och 17.50

TV8

18.00 Stulen identitet
19.00 Jack Anderson – JFK, maffian och jag
20.00 Porträtt: Konstnären Norman Rockwell
21.00 O som i Ortmak – Ann-Christin Nykrist, chef för Konkurrensverket
22.00 Finansnytt
22.15 En ny stjärna i rymden
23.15 Finansnytt
23.30 Chefen som kom ned på jorden
0.00–6.00 Bloomberg

**Sök jobb på www.fti.se
under Jobb & Karriär**

FINANSTIDNINGEN i samarbete med **topjobs**